

**Гарашук О. В.**

д.е.н., професор, завідувач сектору взаємодії з громадськістю та ЗМІ і міжнародного співробітництва відділу організаційно-інформаційного забезпечення та роботи з персоналом Державної інспекції навчальних закладів України

**Куценко В. І.**

д.е.н., професор, головний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»

## **SWOT-АНАЛІЗ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ – ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Здійснюючи SWOT-аналіз освітньої сфери в Україні, можна виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, врахування яких дасть змогу модернізувати освіту, забезпечити її розвиток у контексті євроінтеграції. Наша країна володіє широкою мережею навчальних закладів. Лише вищих навчальних закладів нині в Україні функціонує 659, у тому числі III-IV р.а. – 288. Студентами вищів є 1,4 млн. осіб, це 322 студентів у розрахунку на 10 тис. населення. Остання цифра є в 4 рази більшою, ніж вона була в 2010/11 навчальному році, що свідчить про позитивні зрушення, які відбулись в освітній сфері. Позитивним у розвитку освіти є й те, що в Україні впроваджуються освітні стандарти ЮНЕСКО. Це відкриває шлях громадянам нашої країни до вищого рівня освіти. Поряд з іншими чинниками, цьому сприяє й реалізація Угоди про асоційоване членство України з Європейським Союзом, яка набула чинності з 1 січня 2016 року. В Угоді зазначається, що Україна та країни ЄС сприятимуть розвитку співробітництва в галузі вищої освіти з метою її реформування та модернізації, підвищення якості вищої освіти.

Якість освіти в цілому, підготовки кадрів, зокрема залишається однією з найгостріших проблем (слабкою стороною). Тож не дивно, що цій проблемі багато науковців присвятили свої дослідження. В їх числі Андрущенко В., Букало Н., Даниленко Л., Зязюн І., Ковтун Т., Кремень В., Сухаревська Г. та багато інших. Проте, на жаль, суттєвого покращення ситуації у вказаній сфері економічної діяльності не спостерігається, тому необхідно активніше здійснювати пошук можливостей для досягнення європейських стандартів у сфері освіти.

Україна, як відомо, визначила орієнтир на входження в освітній європейський простір. Процеси євроінтеграції охоплюють все більше сфер життєдіяльності. Успіх цього процесу залежить у значній мірі від кадрового потенціалу загалом. Практика підтверджує, що лише фахівці, які мають надійний резерв інформації, можуть ухвалювати обґрунтовані рішення. Статистика свідчить, що кількість інформації подвоюється кожні два роки. І така тенденція має прогресуючий характер. Тому при підготовці кадрів важливо активно використовувати інформаційно-інноваційні технології, тобто в навчальний процес має широко впроваджуватись інноваційність. Інноваційність у вищому навчальному закладі, як стверджує Цветкова Г., означає відкритість для інших думок, поглядів, світогляду; співтворчість, співпрацю

викладача і студента; дотримання принципів нового педагогічного мислення. Останні мають базуватись на засадах:

- усвідомленого аналізу професійної діяльності на основі мотивів самовдосконалення;
- проблематизації діяльності, бачення протиріч, критичного ставлення до нині існуючих норм;
- педагогічної рефлексії та творчості;
- відкритості тощо [2].

SWOT-аналіз дає змогу ефективно використовувати як внутрішні, так і зовнішні ресурси для забезпечення успішної діяльності вищого навчального закладу. Це, в свою чергу, передбачає необхідність виявлення суперечностей між:

- сучасним рівнем професійної підготовки фахівців і новими вимогами у зв'язку з європейською інтеграцією української освітньої сфери;
- структурою підготовки фахівців та ринком праці;
- відсутністю стандартів якісних характеристик фахівців і критеріями оцінювання результативності професійної підготовки кадрів;
- різними очікуваннями під час створення освітніх програм і відсутністю координації між учасниками освітнього процесу та ін.

Високу якість освіти, успішну інтеграцію в європейський освітній простір можуть забезпечити не просто професіонали, а фахівці, що схильні критично мислити. Як зазначає Халперн Д., фахівці з критичним мисленням характеризуються: готовністю до планування (установка на критичне мислення, послідовне планування кроків); гнучкістю (готовність розглядати альтернативні варіанти, толерантність до іншого погляду); наполегливістю (готовність взяти відповідальність за вирішення проблеми, що вимагає напруження); готовністю виправляти власні помилки (прагнення до пошуку причин власних помилок, здатність визнати свою стратегію й дії неефективними, відмовитись від них у разі потреби та визначитись з новими, постійно вдосконалювати власне мислення); усвідомленням себе в процесі роздумів (рефлексія власного розумового процесу, спостереження за власними діями у процесі досягнення мети); пошуком компромісних рішень (уміння знаходити рішення, які могли б задовольнити) [1].

Серед можливих варіантів підвищення ефективності освіти є посилення співпраці вищих навчальних закладів України і країн Європейського Союзу, США та інших країн світу. У цьому контексті, на наш погляд, заслуговує на увагу досвід Київського Міжнародного університету, який тісно співпрацює з вишами Польщі, Німеччини, США. Провідні науковці зазначених країн читають лекції українським студентам. А участь університету в проекті „Горизонт 2020» сприяє не лише розширенню партнерства з університетами інших країн світу, а й покращенню (зміцненню) його навчально-матеріальної бази.

Позитивні результати в навчальному процесі забезпечують різні види не лише вишів між собою, але і взаємодія вищих та загальноосвітніх навчальних закладів. Це може здійснюватись різними шляхами – розширенням освітніх послуг, налагодженням зв'язків університетів з конкретним навчальним закладом на договірних умовах, організацією профільних класів у школах, проведенням спільних

круглих столів тощо.

Таким чином, здійснення SWOT-аналізу сприяє активному використанню всіх наявних ресурсів для підвищення показників діяльності освітньої сфери України і для прискорення її інтеграції до європейського освітнього простору.

Література:

1. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн ; пер. з англ. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
2. Цветкова Г. Інноваційність як принцип нового педагогічного мислення та шлях професійної самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін / Г. Цветкова // Вища освіта України. – 2016. – №1. – С. 42-48.